

բիոգրաֆիան, փորձեց հիմնավորել և միմյան-
ցից սահմանադրել իր առաջարկած շրջանները:

Պրոֆ. Հ. Կուսիկյանի «Փոփոխություններ սո-
վետական շրջանի հայոց գրական լեզվի բառա-
յին կազմում» աշխատությունն իրապես մեր
բառային կազմի զարգացման պատմության մի
ուրվագիր է: Նախասովետական շրջանին նվիր-
ված են համեմատաբար քիչ, բայց շատ բովան-
դակալից էջեր: Աշխատության մեծ մասը նվիր-
ված է հայոց լեզվի բառային կազմի զարգաց-
մանը սովետական շրջանում: Հեղինակին հա-
ջողվել է որոշել մեր բառապաշարի հարստաց-
ման առողջ ակնդեկները, ցույց տալ Սովետա-
կան Հայաստանի իրականության նոր և առա-
ջադիմական գործոնները, որոնք բառային կազ-

մի հարստացման հիմնական խթաններն են
դառնում, ապա նաև այն ուղիները, որով Սովե-
տական Հայաստանի սոցիալիստական շինարա-
րությունը հարստացնում է հայոց լեզուն և
բարձրացնում զարգացման նոր աստիճանի:

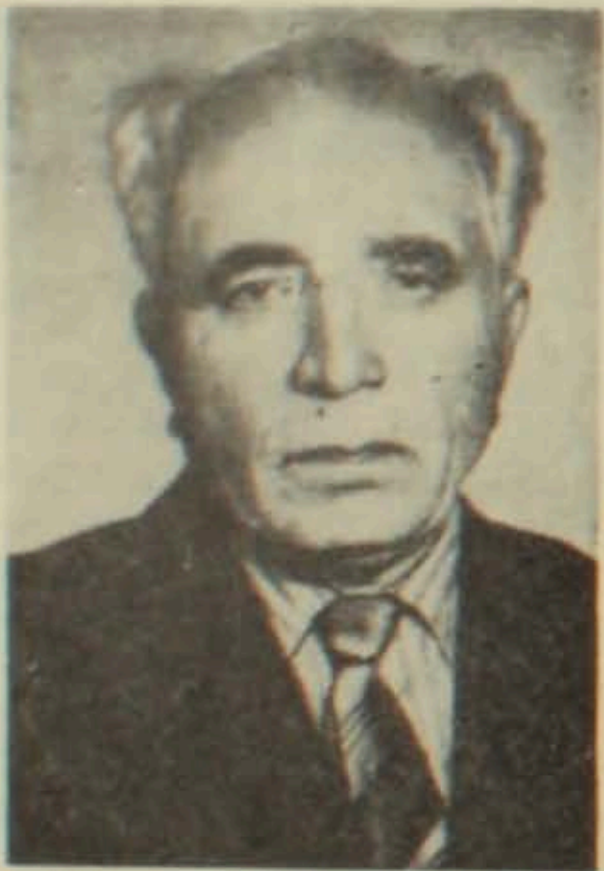
Պրոֆ. Հ. Կուսիկյանը ուներ նորի զգացում,
նա հայրենասեր էր, սովետական ազնիվ քաղա-
քացի, կոլմենակից և պաշտպան նորին, առա-
ջադիմականին: Նրա երկարատև, արժանավոր
գործունեությունը կարող է օրինակ ծառայել գի-
տական աշխատողների երիտասարդ սերնդի հա-
մար:

Ա. ՂԱՐԻՅԱՆ

Հայկ. ՍՍՏ ԳԱ ակադեմիկոս

ՀԱՄԱԶԱՍՊ ՀԱՄԱՐԺՈՒՄՅԱՆ

Իր կյանքի ուղին ավարտեց բանասիրական
գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, գիտության
վաստակավոր գործիչ, բանաստեղծ և թարգմա-
նիչ Համազասպ Ասատուրի Համբարձումյանը:

1965 թ. փետրվարի 5-ին մտավորականության
ներկայացուցիչների մի հոծ բազմություն Բյու-
րականում, տեղի բնակչության հետ մեկտեղ,
վերջին հրաժեշտը տվեց այն վաստակավոր
ծերունուն, որ հայտնի և սիրելի էր ամենքին:

85 տարեկան էր նա, սակայն և՛ դասախո-
սական ամբիոնի առաջ, և՛ գիտական վիճարա-

նությունների միջև հանդես էր բերում խան-
դավառություն և գիտնականի անւպառ կորովա-
մտություն, նյութի արտակարգ իմացություն,
փաստարկելու, տրամաբանելու և համոզելու
կարողություն:

Բնությունը նրան օժտել էր մեկից ավելի գի-
տություններ տիրապետելու շողյլ հնարավորու-
թյուններով: Համազասպ Համբարձումյանը չէր
կարող պարփակվել Երևանի գիմնազիայի կամ
Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցի շրջանակներում:
Նրա անհանգիստ միտքը որոնում էր նոր ասիեր,
նոր հորիզոններ: Եվ ահա մենք նրան տեսնում
ենք Մոսկվայի Լազարյան ճեմարանում, ապա՝
Պետերբուրգի համալսարանի իրավաբանական
ֆակուլտետում, որն ավարտում է 1908 թ.:

Պետերբուրգից վերադառնալով Թիֆլիս, Համ-
բարձումյանն զբաղվում է իրավաբանական և
դրական գործունեությամբ: Նա արդեն ծանոթ
անուն էր գրական հասարակայնության համար.
իր բանաստեղծական ժողովածուներով ակտի-
վորեն մասնակցում էր Հովհ. Թումանյանի
գլխավորած Կովկասի հայ գրողների ընկերու-
թյան աշխատանքներին՝ իրրև այդ ընկերության
քարտուղար:

1925 թ. Համազասպ Համբարձումյանը Լե-
նինդրադում է, այս անգամ ոչ որպես ուսանող,
այլ՝ դասախոս Լենինգրադի պետական համալ-
սարանում, ֆինանսական-էկոնոմիկական ինս-

տիտուտում, արդյունաբերական-տնտեսական զարթոնքներում: Իրկու տասնամյակ անց նա ընդմիջտ հաստատվում է Սրեանում: Մարդկային փոխհարաբերությունների, կյանքի և բնության երևույթների անդեպ անվերջորեն հետաքրքրասեր և վերլուծող նրա միտքը, բնականաբար, պիտի գտներ այն օրյեկտը, որը նրան հնարավորություն կտար ծավալվելու և բնդհանրանալու: Սվ ահա գտնվեց այդ օրյեկտը Հոմերոսը: Քաջատեղյակությունը հին ունոր լիզուններին, համաշխարհային գրականության և պատմության հմուտ իրազեկությունը, բանաստեղծական ճաշակը Հ. Համբարձումյանին հնարավորություն տվեցին հայացնելու Հոմերոսի պոեմները և ապա գրելու «Մտորումներ Հոմերոսի մասին» հետաքրքիր ուսումնասիրությունը:

Իրեանի պետական համալսարանի և տարրեր բուհերի հարյուրավոր ուսանողներ միշտ կհիշեն իրենց սիրելի դասախոսին, որի մտքի շառավիղը ձգվում էր Հոմերոսից, Հսթիլեսից, Սոփոկլեսից, Սվրիպիդեսից մինչև Գյոթե, Հայնե, Օմար Խայամ, Լերմոնտով և Բսահակյան, իրար խաչաձևելով տարրեր ժամանակների մեծ ու փոքր ազգերի անմահներին, որոնց հրաշագործ մտքի անխոնջ պրոպագանդիստն էր նա:

Միշտ ստեղծագործելու, պայքարելու, որոնումների և վերելքների պատրաստ, միշտ բարու և գեղեցկի ջատագով, իր համոզմունքներին անդավաճան, հոգով և մտքով միշտ առույգ ու պայծառ—այսպիսին էր նա և այս նկարագրով է, որ ընդմիջտ պիտի մնա մեր հիշողության մեջ:

Լ. ԽԻՐԻՋԱՆՅԱՆ